

SVENSK LÄRARETIDNING

ORGAN FÖR SVERIGES ALLMÄNNA FOLKSKOLLÄRARFÖRENING

Nr 10. (2457)

STOCKHOLM, 6 MARS 1929

48:e årg.

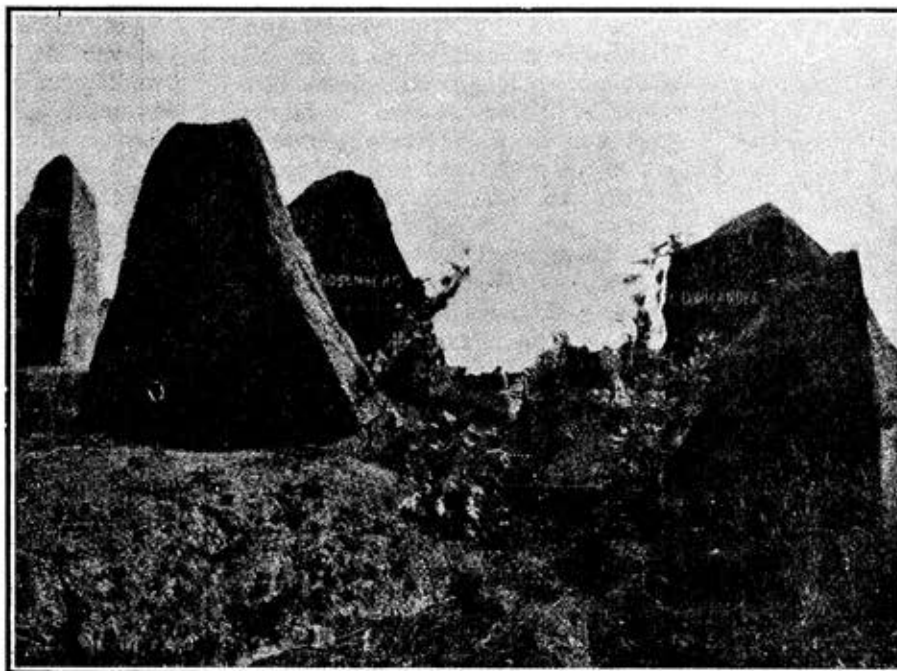
<p>Prenumerationspris: $\frac{1}{2}$ År 10 kr., $\frac{1}{3}$ År kr. 5: 50, $\frac{1}{4}$ År 3 kr. Lösnummerpris 25 öre. Prenumeration sker alltid å närmaste post- anstalt.</p>	<p>Redaktion: Barnhusgatan 8, n. b. Telefon: Norr 57 00. Utgivningsdag: onsdag.</p>	<p>Redaktör och ansvarig utgivare: VÄRNER RYDÉN Redaktionssekreterare: KARL-ERIK KARLSSON Förläggare: Svensk Läraretidnings Förlags A.-B.</p>	<p>Expedition: Barnhusgatan 8, n. b. Tel.: 30 00, Norr 60 00. Kontorstid: 10-5. Stockholm 1929. Kungl. Hovboktr. Iduns Tryckeri A.-B.</p>	<p>Annonspris för 1 millimeter å yttersida 30 öre, å innersida 25 öre; vid införande även i Små- skolan ett tillägg av 10 öre. Annons skall vara inlämnad fredagen närmast före utgivningsdagen.</p>
--	---	--	--	--

Sveriges första folkskolläraryörening.

Karlshamnskretsen av Sveriges allmänna folkskolläraryörening uppdrog på sammanträde i Mörrum den 10 september 1927 åt sin styrelse att förlägga höstsammanträdet 1928 i Vekerum för att därmed högtidlighålla det 90-åriga minnet av Sveriges första folkskolläraryöreningens tillblivelse. Styrelsen gav senare i uppdrag åt sin sekreterare, folkskolläraren *Hugo Witzell* i Karlshamn, att utarbeta en historik över de personer, som deltog i vårt lands första med visshet kända folkskolläraryörelse, vilket hölls i Vekerum 1838.

Då Karlshamnskretsen den 1 september 1928 sammanträdde å det s. k. Lundaberget i Vekerum, hade hr Witzell sin historik färdig. Den föredrogs vid sammanträdet och har nu utkommit i tryck. (Hugo Witzell, Minnesteckning över initiativtagarna till Sveriges första folkskolläraryörening. Pris kr. 1: 50. Rekvireras från utgivaren eller Lundins Bokhandel, Karlshamn.)

I en till minnesteckningen fogad efterskrift lämnas några kortfattade upplysningar om platsen för föreningens tillkomst. Vekerums by, heter det där, ligger i Mörrums församling i Bleking, ungefär 5 km. väster om Karlshamn. Något hundratal meter sydost om den år 1904 uppförda skolbyggnaden, som ligger alldeles i närheten av Vekerums station, reser sig det s. k. Lundaberget. Här var det, som fem framsynta folkskollärare år 1838 togo det första steget till en förening av folkskolans lärare. Till minne av denna händelse reste de fem »invid foten av en lind en minnessten». Numera finnes varken linden eller den ursprungliga minnesstenen kvar. Men på initiativ av en de fem, G. O. Wikander, ha i stället omkring 1850 fem stenar upprests i närheten av kullens krön, och på dessa har han själv inristat märkesmännens namn, ett på varje sten. Stenarna, som äro ställda i cirkel, äro

Minnesstenarna på Lundaberget, där Sveriges första folkskolläraryörening stiftades 1838.

tiativ av en de fem, G. O. Wikander, ha i stället omkring 1850 fem stenar upprests i närheten av kullens krön, och på dessa har han själv inristat märkesmännens namn, ett på varje sten. Stenarna, som äro ställda i cirkel, äro

med starka järnkrampor fästade vid berget.

Detta om platsen.

Minnesskriften avhandlar så närmast de fem initiativtagarna, Gumme Olsson Wikander, Johan Jakob Holmberg, Gumme Håkansson, Per Paulsson och Sven Rosenberg. Författaren har nedlagt ett betydande arbete på att från skilda källor hopsamla material till de underhållande intressanta tids- och personskildringar, som han i sin framställning lämnat. Man läser dem med glädje och tacksamhet. Tacksamheten riktar sig till »initiativtagarna» men också och på ett särskilt sätt till författaren. Vår folkskolas historia är så oändligt rik på material, men detta har tyvärr hittills blivit i ytterst ringa grad framdraget och bearbetat. Icke minst gäller detta den mer personhistoriska delen. När därför som i det föreliggande fallet ett väl skrivet, vederhäftigt arbete kommer ut från trycket, är det en händelse, som är ägnad att tilldraga sig uppmärksamhet.

Men utom sin direkt skolhistoriskt litterära betydelse har Witzells skrift den stora förtjänsten, att därmed ett märkligt initiativ till sammanslutning för gemensamma strävanden till skolans och lärarkårens välfärd blir bekant för en vidare krets. Helt visst kommer detta initiativ icke att glömmas.

Detsamma gäller säkerligen också platsen, där initiativet togs. Vid det nämnda sammanträdet å Lundaberget den 1 september 1928 beslöt Karlshamnskretsen ingå till centralstyrelsen för S. A. F. med en framställning därom, att Sveriges allmänna folkskolläraryörening måtte friköpa det område, där fem minnesstenar upprests över stiftarna av Sveriges första folkskolläraryörening. Framställningen synes ha så starka skäl för sig, att det vore synnerligen önskligt, om den kunde leda till avsett resultat.

Edvin Stålfelt.

Om Ni vid läsningen av detta nummer finner detsamma innehålla något i ett eller annat avseende

värdefullt,

så skulle Ni göra Svensk Läraretidning en tjänst och gagna den fria lärarpressen om Ni ville

visa det

för de medlemmar av folk- eller småskolkåren, som ännu ej äro prenumeranter.

Skolradio.

Vi meddela här nedan programmet för skolradioutsändningarna under tiden den 6—14 mars.

Onsdagen den 6 mars kl. 1—1,25 e. m.: *Franska* av kanslirådet Moh n.

Torsdagen den 7 mars kl. 12,05—12,30 e. m.: *Tyska* av Dr. Tamsen.

Måndagen den 11 mars kl. 1—1,30 e. m.: *Konungamakt och folkakt i Sverige V.* Föredrag av riksdagsman Värner Rydén.

Tisdagen den 12 mars kl. 12,05—12,30 e. m.: *Engelska* av Mr. Allwood.

Torsdagen den 14 mars kl. 12,05—12,30 e. m.: *Tyska* av Dr. Tamsen.

Varje program börjar kl. 12,05 eller kl. 1 precis. Under tiden mellan 12 och 12,05 företages en kort uppläsning eller spelas ett kort musikstycke och mellan 12,55 och 1 utsändes tidssignal, varunder anpassning av mottagningsapparaten lämpligen kan ske.

Wilhelm Rein död.

Wilhelm Rein, den pedagogiska vetenskapens nestor i Tyskland, avled den 19 februari i Jena, 82 år gammal. Detta dödsfall har överraskat alla, som kände den evigt unge och verksam mannen. In i det sista kunde han glädja sig åt full kroppslig och andlig vigör. Han stod mitt i sitt arbete, när döden ryckte honom bort.

Med honom har Tyskland förlorat en pedagog, som inte bara hade ett stort vetenskapligt rykte utan som i högsta grad också hade ett ovanligt stort inflytande på tyskt skolväsen. Under sin verksamhet som rektor vid lärarseminariet i Eisenach har han utbildat hundratals unga kandidater, som han givit avgörande principer för deras lärarverksamhet i folkskolorna. Också senare, då han tillträdde sin docentur vid Jena universitet, blev hans inflytande på tyskt skolväsen lika stort. Han var Volkmar Stoys och Zillers elev, och det är ju bekant, att han grundade hela sitt arbete på Herbarts idéer. Var och en, som känner Reins huvudarbete (*»Theorie und Praxis des Volkshulunterrichts», »Pädagogik in systematischer Darstellung», »Enzyklopädisches Handbuch der Pädagogik»*), vet, hur han följer Herbart i spåren. Det må vara, att i den dag som är pedagogikens utveckling har gått vidare, — på sin tid var Rein utan tvivel denna unga vetenskaps främste man. Han har stritt för dess vetenskapliga självständighet, och det är hans största förtjänst. Han har stritt för pedagogiska begrepp och för principer, som nu äro självklara, men som på den tiden voro alldeles unga och nya: *»Deutsche Einheitsschule», »Einheitlichkeit der Lehrerbildung», »Volkshochschulen»*.

Så har Wilhelm Rein blivit bekant och aktad långt utöver Tysklands gränser, särskilt i de skandinaviska länderna. Hans person drog många till ferie-

kurserna i Jena, som han var med om att grunda 1889. Dessa kurser ägnade han, sedan han slutat sin verksamhet som universitetsprofessor 1923, sin uppmärksamhet och kärlek. För var och en, som vid dessa eller andra tillfällen lärde känna hans älskvärda och förnäma personlighet, betyder hans död en smärtsam förlust.

Walther Karbe.
cand. phil.

Geografien i folkskoleseminarierna.

Av lektor *Einar Teiling.*

Vetenskapens landvinningar anammas först av universitetsundervisningen och tränga blott långsamt ned i folkskolans undervisning. Förr tog denna nedsippringsprocess flera generationer; konservatism och en viss stelhet i organisationen fördröjde utbredandet av nya impulser och åskådningar. I våra dagar sker assimilationen av nya resultat visserligen hastigare, men en viss tröghet gör sig fortfarande gällande och måste så göra. Det tar tid, innan en ny lärarkår utbildats och läroböcker utarbetats i enlighet med nya uppfattningar.

Geografien ger goda exempel härpå. Ännu långt efter det att geografien växt fram till självständig vetenskap med eget innehåll, bedrevs undervisningen såsom ett hjälpämne till historien; det gällde att bibringa en viss adresskalenderkunskap för att nödtorftigt lokalisera historiska eller aktuella händelser.

Omsider slog den upptäckten igenom, att geografien i miniatyr, *hembygdsläran*, var ett läroämne av den största grundläggande betydelse, att hemtraktens natur och kultur gav den påtagligaste grundval både för begreppsbyggnaden och för träning i kausalsmanhang, som lågo inom barnens möjligheter redan på det tidigaste skolstadiet. Så uppstod skolämnet *hembygds-kunskap*, som i sin relativa fattigdom dock ger grunden till kunskapen om jordytans naturförhållanden och de därav betingade kulturförhållandena.

Geografiens nya ställning i en av huvudrollerna i folkskolans arbete medförde betydligt ökade krav på lärarutbildningen, och i den nya seminarieorganisationen fick geografien en erkänd plats. Förrut hade den kombinerats med vilket ämne som helst, geografien var ett biämne, som tilldelades en lärare till stor del av schematekniska skäl. Numera är ämnet i seminarielektoraten kombinerat med biologi i 9 fall, med historia eller (såsom övergångsform) flera ämnen i 5 fall och i 1 fall är geografien ensamt ämne.

Geografiundervisningen i seminarier är inskränkt till de tre första klasserna. Vid inträdet i seminariet har seminaristen måst deklarerat för geografiska kunskaper, motsvarande realsko-